

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Framtida socionomers syn på sexualitet och könsidentitet

- **En enkätstudie om socionomstudenters attityder mot
HBTQ-personer**

Hannes Björck &
Patrik Schagerström

Kandidatuppsats (SOPA 63)
VT 2020
Handledare: Malin Nilsson

Abstract

Authors: Hannes Björck & Patrik Schagerström

Title: Future social workers view on sexuality and gender identity – A survey study on social work students' attitudes towards LGBTQ-people

Supervisor: Malin Nilsson

Assessor: Jayeon Lindellee

The aim of this study was to examine attitudes towards LGBTQ-people among social work students at Lund University in Sweden. The purpose was specifically to study if the attitudes change during the program and if the social work education has any impact on the attitudes. The data was collected through a digital survey-method which was distributed by email to students of all semesters of the education program. 369 respondents participated. The vast majority of students had never observed any negative attitudes towards LGBTQ-people and the attitudes were shown to change over time. However, the social work education itself couldn't be proven to have any distinctive influence on the change of attitudes. More research can be done to examine how attitudes towards LGBTQ-people among social work students compare to students of other disciplines.

Keywords: social work, students, attitudes, LGBTQ

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	5
1.2 SYFTE	6
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR.....	6
1.4 BEGREPP.....	7
1.5 ARBETSFÖRDELNING	8
2. KUNSKAPSLÄGE.....	9
2.1 TIDIGARE FORSKNING.....	9
2.1.1 Attityder mot HBTQ-personer.....	9
2.1.2 Socialt arbete och attityder.....	11
2.2 SAMMANFATTNING	14
3. TEORI	15
3.1 SOCIALPSYKOLOGI	15
3.1.1 Attityder.....	15
3.1.2 Attributionsteori	16
3.1.3 Teori om social identitet.....	16
3.1.4 Inläring av attityder	17
3.2 MODERNITET OCH IDENTITET	18
3.3 SAMMANFATTNING	19
4. FÖRVÄNTADE RESULTAT	20
5. METOD	21
5.1 DEN RÅDANDE SITUATIONEN GÄLLANDE COVID-19	21
5.2 KVANTITATIV ANSATS	21
5.3 EMPIRISKT MATERIAL.....	22
5.3.1 Utformning av enkät.....	23
5.4 URVAL.....	25
5.4.1 Population.....	25
5.4.2 Urvalsprocess.....	25
5.4.3 Bortfall.....	27
5.5 BEARBETNING AV MATERIAL.....	28
5.6 TILLFÖRLITLIGHET.....	29
5.6.1 Validitet.....	29
5.6.2 Reliabilitet.....	30
5.7 FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	31
6. RESULTAT.....	33
6.1 FÖRDELNING INOM RESPONDENTER.....	33
6.1.1 Kön	33
6.1.2 Ålder	34
6.1.3 Terminstillhörighet.....	34
6.2 ATTITYDER.....	35
6.2.1 Attityder mot sexualitet.....	35
6.2.2 Attityder mot könsidentitet.....	37

7. ANALYS	40
7.1 FÖRDELNING INOM RESPONDENTER.....	40
7.2 SOCIONOMSTUDENTERS ATTITYDER	41
7.3 SOCIONOMUTBILDNINGEN I SAMBAND MED ATTITYDERNA	42
7.4 SENMODERNITET.....	43
8. AVSLUTANDE DISKUSSION	46
REFERENSER	48
BILAGA 1: ENKÄT	50
BILAGA 2: INFORMATIONSTEXT	52

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Under de senaste decennierna har vi sett en stor utveckling i Sverige och resterande världen när det gäller rättigheter och omständigheter för personer som lever utanför en cis-heteronorm. Rätten till samkönade äktenskap och en större generell acceptans mot HBTQ-personer är några av de många steg som görs mot ett mer jämställt samhälle för målgruppen. Trots detta så är det många HBTQ-personer som kan behöva söka hjälp eller vård på grund av utsatthet i samhället och därför bli klienter hos olika yrkesutövande socionomer.

Socionomprogrammet är en utbildning på universitetsnivå som ämnar åt att utbilda om samhället, individen och sociala sammanhang. Där ingår även kunskaper om sociala problem eller situationer som kan medföra en risk för att sociala problem kan uppstå (Nygren 2016, s. 128–130). Utbildningen är dynamisk och behöver formas utifrån hur samhället förändras. Eftersom utbildningen ska förbereda för många praktiska fält, och ge en så bred kunskapsgrund som möjligt, kan det bli svårt att utbilda specialistkompetens för varje yrkesfält, och får istället därför ge en generalistkompetens (ibid., s. 138–140). Färdigutbildade socionomer kan bland annat arbeta som socialsekreterare, kuratorer eller biståndshandläggare (Knutagård 2016, s. 236).

Utifrån ovanstående förstår vi alltså att socionomutbildningen är en utbildning som ämnar åt att förbereda studenter inom flera olika praktiska fält. Man kan lära sig praktiska saker inom det juridiska fältet men det kan också vara mer komplext att läsa om de mellanmänniska mötena. Vad som intresserar oss är att se vilken syn som socionomstudenterna har gällande målgruppen HBTQ-personer. Gerald P. Mallon (2008, s.11–12) skriver hur majoriteten av HBTQ-personer är lyckliga och lever ett hälsosamt liv men att det finns de som någon gång kommer bli klienter i organisationer och verksamheter för socialt arbete. Författaren menar därför att det är väsentligt att utbilda både socialarbetare och studenter inom socialt arbete i hur man effektivt arbetar med den målgruppen (ibid.).

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter har gjort en kartläggning där de sammanställde olika svenska studier som är gjorda inom ämnet HBTQ (Wahl & Jonsson 2017, s. 60). Där kan vi se att endast 5 av de 44 kartlagda studierna var gällande attityder mot HBTQ-personer. Där fanns bland annat studier gällande skolungdomar på högstadiet eller gymnasiet och deras attityder på HBTQ-personer, dock saknas en studie med inriktning på universitetsstudenter. Med

inspiration från en studie av Swank och Raiz (2010), som gjordes av individer som utbildar sig inom socialt arbete i U.S.A. och deras syn på HBTQ-personer, anser vi det därför intressant att studera synen hos socionomstudenter i Sverige.

Genom att undersöka svenska socionomstudenters syn på HBTQ-personer kan vi först och främst se vilka attityder de har, för att eventuellt identifiera om det finns behov för ytterligare kunskapsutveckling eller utbildning gällande HBTQ-frågor i programmet. Vi kan också diskutera om utbildningen i sig verkar påverka studenternas attityder. På så sätt kan det bli intressant att se om det sker någon typ av förändring bland studenterna och deras värderingar. Det blir även relevant att studera detta ämnet eftersom social rättvisa och att hålla sig informerad om HBTQ-identiteter är en etisk ansvarighet hos socialarbetare (Hess 2008, s. 22). Bland grundläggande värderingar inom socialt arbete ingår även att ha respekt och värdighet för människor, där bland annat HBTQ-personer (ibid.). Eftersom HBTQ-personer ännu har och kommer fortsätta ha kontakt med olika institutioner, som sjukvård och socialtjänst, så anser vi att det finns ett behov för fler studier över vilka attityder de studenter har som i framtiden kommer att arbeta med denna målgrupp. Vi ser även att det finns en brist på studier över hur attityderna ser ut bland socionomstudenter i Sverige samt studier som förklarar varför de ser ut som de gör.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka vilka attityder som studenter på socionomprogrammet har mot HBTQ-personer och om det finns något samband mellan utbildningen och förändringen av attityderna.

1.3 Frågeställningar

- Vilka attityder mot HBTQ-personer har socionomstudenter på socionomprogrammet?
- Ändras socionomstudenters attityder på HBTQ-personer över socionomutbildningens tid?
- Har socionomutbildningen något samband med variationen av socionomers attityder mot HBTQ-personer?

1.4 Begrepp

I vår uppsats använder vi oss av diverse olika termer och begrepp gällande ämnet HBTQ, alltså homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner med flera. Nedan följer en tabell med begreppen som förekommer i uppsatsen med citat från dess beskrivelse ur en begreppsordlista gjord av RFSL (RFSL, 2019). Vi har valt att gruppera könsidentiteter som bortser cispersoner och transpersoner till "annan könsidentitet". Könsidentiteter som tillhör den sammanslagna gruppen är exempelvis genderfluid, genderqueer och ickebinär.

Bisexuell	“En person som har förmågan att bli kär i eller attraherad av människor oavsett kön kan kalla sig bisexuell.”
Cisperson	“En person som identifierar sig med det vid födseln tilldelade könet.”
Genderfluid	“En person vars könsidentitet varierar över tid. Den kanske känner sig mer som man en dag och mer som kvinna en annan, och som ickebinär en tredje dag. Personer kan också känna att könsidentiteten är en mix av olika könsidentiteter som får olika plats vid olika tider i livet.”
Genderqueer	“En person som identifierar sig som mellan eller bortom könskategorierna kvinna och man kan kalla sig genderqueer. Genderqueer kan användas synonymt med ickebinär och intergender.”
HBTQ	“Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter. H:et och b:et handlar om sexuell läggning, alltså vem man har förmågan att bli kär i eller attraherad av. T:et handlar om hur man definierar och uttrycker sitt kön. Queer kan röra både sexuell läggning, könsidentitet, relationer och sexuell praktik men kan också vara ett uttryck för ett kritiskt förhållningssätt till rådande normer.”
Heterosexuell	“En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av ett annat kön än det egna.”
Homosexuell	“En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av samma kön.”

Ickebinär	“En person som identifierar sig som mellan, bortom eller med båda könskategorierna kvinna/man kan kalla sig ickebinär. Ibland används ickebinär som ett paraplybegrepp för olika könsidentiteter som inte följer tvåkönsnormen, till exempel intergender eller genderqueer.”
Queer	“Queer kan innebära olika saker. Begreppet grundar sig i kritik mot idéer om normalitet i fråga om kön och sexualitet och hur vi placeras i olika kategorier som alla tar utgångspunkt i heterosexualitet och könsbinaritet som norm. /.../ Queer som identitet kan innebära en önskan att inte behöva definiera sitt kön eller sin sexuella läggning, medan en del använder queer som ett sätt att beskriva sin könsidentitet eller sin sexualitet.”
Transperson	“En transperson är en person som inte alls eller delvis inte identifierar sig med det kön en har fått tilldelat vid födseln. Att vara transperson kan också innebära att en inte följer rådande normer för hur en person med ett visst juridiskt kön ska vara, förutsatt att personen själv identifierar sig som transperson. /.../ Begreppet rör könsidentitet och könsuttryck och har ingenting med sexuell läggning att göra.”

1.5 Arbetsfördelning

Samtliga delar och moment i uppsatsskrivandet har gjorts tillsammans med båda författarna. Inledningsvis krävde omständigheterna gällande COVID-19 (se avsnitt 5.1) att författarna arbetade enskilt i sina hemkommuner, då sköttes dock en kontinuerlig kontakt via telefon för att bibehålla samarbetet. Genom hela uppsatsens gång har därför diskussioner förts tillsammans men vissa delar av texten har skrivits enskilt men parallellt med varandra. Dessa texter har därefter sedan granskats av den andre författaren. Det som eventuellt kan ses som uppdelat var att kontot till SPSS med enkäten och den empiriska data tillhörde författare 1, dock bearbetades denna alltid i närvaro och tillsammans med författare 2.

2. Kunskapsläge

2.1 Tidigare forskning

För att kunna bygga en kunskapsgrund inför vår studie har vi sökt efter vetenskapliga artiklar och övrig tidigare forskning inom vårt problemområde. Där tillhör sådan forskning som berör attityder mot HBTQ-personer för att kunna identifiera vad vi vet gällande dessa attityder. Där tillhör även sådan forskning som berör attityder i koppling till socialt arbete, specifikt även utbildningar inom socialt arbete. Vi har i vårt litteratursökande inom ämnet använt oss av databaserna Lubsearch och Google Scholar. Med hjälp av engelska och svenska sökord som HBTQ/LGTBQ, social work/socialt arbete, student, och attityder/attitudes har vi funnit flera relevanta och intressanta källor som gett oss en bra kunskapsgrund för att undersöka vårt problemområde.

2.1.1 Attityder mot HBTQ-personer

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (benämns härnäst som RFSL) gjorde år 2017 en inventering och kartläggning över olika undersökningar och studier gällande homofobi, transfobi och bifobi (Wahl & Jonsson 2017, s.1). Studiens syfte var att ge en översikt gällande kunskapsläget men också för att kunna identifiera vilka kunskapsluckor som existerar inom området för HBTQ.

Sammanställningen visade att 31 av totalt 44 undersökningar var fokuserade på HBTQ-personers upplevelser och livserfarenheter, 7 inriktade sig på HBTQ-personers livsvillkor medan 5 fokuserade på attityder mot HBTQ-personer (ibid., s.60).

En av studierna som hade fokus på attityder mot HBTQ-personer var rapporten *Tid för tolerans - En studie om vad skolelever i Sverige tycker om varandra och samhället i stort* (Severin 2014), utförd av Forum för levande historia. Den deskriptiva studien bygger på en frågeblankett som skickades ut till 473 högstadie- och gymnasieklasser över hela Sverige. Svar kom in från 90,4% av klasserna vilket gav ett totalt elevantal på 10 584 respondenter. Studien gick ut på att undersöka vad eleverna tycker om varandra, med fokus på vilken grad tolerans de har mot grupper som är olik sig själv. Bland grupperna tillhörde exempelvis invandrare och HBT-personer. Intolerans definierar de i studien som negativa attityder (ibid., s.6–7).

Resultatet av intoleransundersökningen visar att intoleransen mot HBTQ-personer var lägre än vad den var gentemot andra grupper så som muslimer, judar, invandrare och romer. Alltså var eleverna mer toleranta mot HBTQ-personer än vad de var mot de resterande grupperna. Intoleransen presenteras i form av ett medelvärde mellan 0–1, där 0 är positiva attityder och 1 är negativa attityder. I tabellen visar att för samtliga respondenter låg värdet på 0.17 för inställning till HBT-personer, bland inställning till resterande index låg värdet mellan 0.27-0.3 (ibid., s.48–51).

Gällande inställningen till HBT-personer visar resultatet på en skillnad inom olika grupperingar bland respondenterna. Resultatet visar exempelvis att de värde som de använde för att mäta intoleransen var väsentligt högre hos de elever som var killar (0.23) än vad den var hos tjejer (0.09). Alltså var de elever som var tjejer mer toleranta än killarna. Värdet är även högre bland de som studerade ett yrkesprogram/individuellt program (0.25) på gymnasiet än vad det var bland de som studerade ett studieförberedande program (0.09). Värdet är även något mindre bland elever som går i årskurs 3 på gymnasiet (0.18) gentemot de som studerar i årskurs 1–2 på gymnasiet eller i årskurs 9 på högstadiet där värdet för samtliga tre var 0.21. Sammanfattningsvis visade resultatet att svenska elever var mer positivt inställda till HBT-personer i jämförelse mot andra grupper, samt att skillnaden bland killar och tjejer var stor (ibid., s.48–51).

Via samma kartläggning från RFSL så hittar vi även en rapport om en kommunundersökning som Lars Jonsson (2015) sammanställt. Syftet med rapporten var att uppmärksamma Sveriges kommuner gällande deras ansvar att säkerhetsställa att deras invånare kan tillgodoses likvärdigt oavsett deras sexuella läggning eller könsidentitet (Jonsson 2015, s. 5). Undersökningen kartlägger sex stycken olika faktorer som ska mäta eventuella skillnader i förutsättningar för HBTQ-personer. De nämnda faktorerna är: kommunens verksamhet, skolan, HBTQ-samhällets infrastruktur, utsatthet för hatbrott, utbildningsinsatser och attityder mot HBTQ-personer. Undersökningen utgår från en webbenkät som skickades ut under våren 2014 till 290 kommuner i Sverige. Svar inkom från 246 kommuner vilket gav en svarsfrekvens på 84,8 %. Rapportens underlag bygger på 10 av de 13 frågor som formulerades gemensamt med RFSL och Sveriges Kommuner och Landsting (ibid., s. 7).

Mätningen av attityder mot HBTQ-personer gjordes genom en attitydmätning i form av att fråga om respondenterna under det senaste året hör någon i deras geografiska närhet tala nedsättande om någon med anledning av de tre alternativen: homosexuella, bisexuella och transidentiteter (Jonsson 2015, s. 8). Resultatet presenteras i form av den procenthalt som svarade att de aldrig hört någon göra det. Detta gjordes genom en sammanställning av sex

tabeller, två per svarsalternativ där de ena tabellen visar de fem län med högst procenthalt och en andra tabell som visar de län som hade lägst procenthalt. Resultatet slås sedan samman och omvandlas till en betygsättning på en skala mellan 1–5 (med decimaler) för varje län/region (ibid., s. 27–31).

I slutsatsen skrivs att Stockholms län hade något högre acceptans och bättre attityder mot HBTQ-personer gentemot resten av landets län, och Värmlands län hade något lägre. Jonsson skriver att resultatet pekar på att en uppfattning kan stämma om att attityder mot HBTQ-personer generellt skulle vara bättre i storstadsområden (ibid.).

För att jämföra med studier som gjorts utanför Sverige så kan vi se på Meredith G. F. Worthen's studie "Understanding College Student Attitudes toward LGBT Individuals" från 2012. Datainsamlingen för studien genomfördes med hjälp av en fysisk pappersenkät som lämnades ut till studenter i 33 olika sociologi-klasser vid olika universitet i södra U.S.A. Medverkan var frivillig och utan några incitament. I studien används olika variabler och skalor för att kunna redogöra hur korrelationen av attityderna ser ut gentemot HBT-personer. Resultatet redovisas i tre olika tabeller, där den första visar på korrelationerna mellan de olika attityderna. I den andra tabellen visas beskrivande statistik över beroende variabler och attityder. Den tredje och sista tabellen är en linjär regressionsanalys som förutsäger attityder gentemot homosexuella, lesbiska, bisexuella män och kvinnor samt transpersoner.

Resultatet av undersökningen åskådliggör flera viktiga iakttagelser relaterade till attityder mot HBT-personer. Studiens resultat indikerar däremot inte att korrelationer mellan attityderna gentemot HBT-personer skiljer sig åt något nämnvärt. Det visar snarare att attityderna nästan är likadana, utöver ett par skillnader i prediktorer av attityderna gentemot HBT-personer. Där det som stod ut mest, vad gäller skillnad i attityd, var relaterat till kön där man exempelvis kunde se att kvinnor hade särskilt positiv attityd gentemot homosexuella och transpersoner (Worthen 2012).

2.1.2 Socialt arbete och attityder

I en studie av Swank & Raiz (2010) har man undersökt 575 heterosexuella studenter på 12 olika program inom socialt arbete i U.S.A., för att ta reda på hur deras attityd gentemot homosexuella ser ut. I texten pratar man om vikten kring att klienter ska bemötas jämlikt samt utmaningen med att motverka heterosexism i arbetet. Man menar att det finns många professionella som misslyckas med detta då det finns svårigheter kring deras kompetens, stöd och hjälp (Swank & Raiz 2010, s. 19).

Författarnas tidigare forskning kring teorier utgår bland annat från teori om social inlärning och humanekologiska perspektiv. Man menar att dessa inte är identiska, men att de har ett ramverk som utgår ifrån den enskildes iakttagelse av omvärlden, där hen observerar andra människors beteende i sin omgivning. Sedermera så anpassar sig individen sitt eget beteende beroende på responsen hen får av sin sociala miljö (Swank & Saiz 2010, s. 20). I studien utgick man därför ifrån antagandet att homosexualitet ofta anses som en avvikelse från det som är normativa könsroller, samt att heterosexuella normer i samhället förnekar, trivialiserar och svärtar ner all form av icke-heterosexuellt beteende, identiteter och relationer (ibid.).

Vidare menar man att människors sociala status kan vara sammankopplade med hur bekväm man är med homo- och bisexuella personer. Studier gjorda på den amerikanska populationen i allmänhet visar att kvinnor, vita och yngre respondenter har en större tendens att acceptera homosexuella. Dock så behöver inte detta vara fallet i socialarbetare-kretsar. Andra studier har hittat en lucka som visar på skillnader av attityder beroende på ens kön, etnicitet och ålder hos studenter i socialt arbete. Fastän utbildningar i socialt arbete generellt tenderar att försöka eliminera fördomar hos deras studenter, så är försöket hos utbildningarna att minska homofobin långt ifrån framgångsrikt. Nationella amerikanska mätningar av antal år på högskola eller universitet har ibland visat att ”juniors” och ”seniors” (motsvarar elever som går näst sista eller sista året) är mindre homofobiska än ”freshmans” (motsvarar förstaårselever), medan andra mätningar inte har visat någon sådan skillnad (ibid.).

I resultatet av studien hittade man vissa trender, bland annat att mer än tre fjärdedelar av studenterna höll med om att lesbiska “kan passa in samhället”. Dessutom så ansåg mer än två tredjedelar att lesbiska inte är “sjuka”, och mer än hälften höll inte med om att homosexuella män är “osmakliga” eller att homosexualitet är en “perversion som ska fördömas”.

De ämnen som genererade den största polariseringen handlade om att ha mer tillåtande lagar som reglerar privata homosexuella beteenden, där de skiljde sig en del gällande hur tillåtande studenterna var gentemot lesbiska jämfört med homosexuella män. Resultatet av undersökningen på studenterna i jämförelse med den generella amerikanska befolkningen visar på att studenterna är relativt mindre negativa till homosexualitet (Swank & Raiz 2010, s. 24).

Ovan kan vi se en studie som är utförd för att kartlägga och mäta hur attityderna ser ut gentemot homosexuella bland de som studerar socialt arbete, följande kommer en studie som intresserar sig för hur attityderna formas i utbildningen. Dorothy D. Hayes och Barbara K.

Varley (1965) skriver att socialt arbete är en profession som bygger på vissa värderingar. De undersöker i sin studie om individer som påbörjar en utbildning inom socialt arbete har samma värderingar som de individer som är färdigutbildade i en sådan utbildning eller är yrkesverksam i socialt arbete. Om de har samma värderingar menar de att utbildningen bygger på en så kallad föregripande socialiseringsprocess, där individerna anpassar sina värderingar utifrån de värderingar som individer har i den gruppen de vill tillhöra. Dock menar de även att om det nu sker en dynamisk socialiseringsprocess så borde värderingarna skilja sig något mellan de som påbörjar utbildningen och de som är färdigutbildade (Hayes & Varley 1965, s. 40–41).

I deras studie utgick de från sex olika typer av värderingar: teoretiska, ekonomiska, politiska, religiösa, estetiska och sociala. Detta gjordes utifrån skalan som kallas *Study of Values Scale*. De jämförde resultaten bland studenter som precis påbörjat sin utbildning i socialt arbete och befann sig i orienteringsveckan med de studenter som precis examinerats och var färdigutbildade. Utöver det jämfördes resultaten även med medlemmar i fakultetet som hade en genomsnittlig 12 års yrkeserfarenhet inom området. Respondenterna i studien delades även in i två kategorier utifrån kön (ibid.).

Jämförelserna visade att skillnaderna i kvinnornas resultat var ytterst liten där den skiljde sig mest i de ekonomiska värderingarna. Det var en betydligt större skillnad bland männen där de skiljde sig mest inom de estetiska, religiösa, teoretiska och sociala värderingarna. Författarna skriver att en möjlig förklaring kan vara för att socialt arbete är ett kvinnodominerande yrke där det exempelvis kan finnas fler kvinnliga förebilder som underlättar för socialiseringsprocessen (ibid.).

Resultaten i studien jämfördes även med en liknande studie som gjorts på generella collegestudenter. Även här skiljde sig resultatet åt mellan männen och kvinnorna, där männen som utbildade sig inom socialt arbete visade högre värden på sociala, estetiska och religiösa värderingar än vad de generella college-studerande männen gjorde. Utifrån resultatet och jämförelserna könen emellan skriver författarna att männen som studerar socialt arbete därför utgör en mindre subgrupp av de män som studerar på college (ibid., s.42).

Författarna skriver avslutningsvis i deras slutsats att några generella slutsatser om deras hypoteser inte går att dras utifrån deras studie, utan att mer forskning krävs inom området. Dock skriver de att deras studie visar potentiella tecken på en socialiseringsprocess som pågår inom utbildningen (ibid., s.45–46).

2.2 Sammanfattning

Vi har konstaterat att det har gjorts tidigare undersökningar som försöker att mäta personers HBTQ-attityder med hjälp av kvantitativ forskning där både studenter i allmänhet har undersökts men också studenter inom socialt arbete, vilket tillhör vårt huvudfokus. I dessa tidigare studier som vi har valt att fördjupa oss i, har författarna använt sig av flera olika varianter och frågor i sina enkätstudier. För att analysera resultatet av undersökningarna har författarna sedan använt sig av teorier så som humanekologi och Albert Banduras teori om social inlärning. Sammanfattningsvis så har vi konstaterat att det är väldigt komplext att undersöka just människors attityder, och att det därmed finns flera olika sätt att utföra det på. RFSL har i sin studie, till motsats från de andra studierna, valt att inte tillfråga om respondentens egna attityder utan istället om hur denne uppfattar sin omgivnings attityder. Detta var ett tillvägagångssätt som vi fann intressant.

3. Teori

I detta avsnitt presenteras olika teoretiska perspektiv som kommer användas för de antaganden som vi gör samt som förklaringsmodeller i den analys vi gör av vårt resultat. Först presenteras teorier gällande attityder inom socialpsykologin, här ingår attributionsteorin och teori om social identitet. Här ingår även teori om social inlärning vilket exempelvis används som förklaringsmodell i tidigare forskning av Swank och Raiz (2010). Även teorier om modernitet och identitet presenteras för alternativ diskussion av förklaringsmodeller. Att just dessa teorier valdes var eftersom de, som även nämnt ovan, använts som förklaringsmodeller för attityder tidigare (Karlsson 2017). Detta förklaras ytterligare i avsnittet.

3.1 Socialpsykologi

Den socialpsykologiska inriktningen handlar om människor och deras relationer eller kontakter med andra människor. Den söker en förståelse över bland annat tankar, känslor och beteenden utifrån hur de påverkas av en individs förstånd att den är bland andra människor. Kort sagt menar inriktningen att en individs beteende påverkar eller påverkas på grund av andra individers beteende. Något som ingår i inriktningen är bland annat idén om självbild, vilket menas vara individens tankar och känslor om sig själv. Psykologen William James menar att den grundas av relationen som vi har med andra människor. Socialpsykologin kan antingen ses som ett eget perspektiv eller som en inriktning inom andra psykologiska perspektiv, så som kognitiv socialpsykologi eller behavioristisk socialpsykologi (Karlsson 2017, s. 581–582).

3.1.1 Attityder

Det diffusa begreppet attityder används för att förklara exempelvis fördomar. Vanligtvis förklaras attityder som en tankemässig eller känslomässig placering av händelser, människor eller objekt på en värderingsskala, ofta antingen positivt eller negativt. Attityderna har olika funktioner. Exempelvis för att förenkla tillvaron genom att göra snabba bedömningar av objekt, vilket underlättar det kognitiva psyket från att behöva ta in alla intryck. De snabba bedömningarna kan leda till fördomar.

Attityder i sig kan även kallas och ses som fördomar (Karlsson 2017, s. 610–613). Begreppet ”fördomar” associeras med de attityder som oftast är mer negativa och intoleranta,

speciellt mot andra grupper av människor. Här finns flera potentiella förklaringar. Ur ett biologiskt perspektiv kan det finnas ett överlevnadsvärde av att snabbt kunna identifiera hot och anpassa sitt beteende (ibid.). Evolutionspsykologer anser även att de negativa attityder kan ses som medfödda. Exempel på sådana kan vara negativa attityder mot ormar och spindlar eftersom de kan vara hotfulla för människans överlevnad (ibid., s. 616–617). Ur ett sociokulturellt perspektiv kan man dock i stället förklara attityderna genom attributionsteorin och teorin om social identitet (ibid., s. 613).

3.1.2 Attributionsteori

Socialpsykologen Fritz Heider lanserade attributionsteorin på 1940-talet. Teorin baseras kring kausal attribution vilket är när en individ söker orsakssamband för att förklara sitt beteende. Detta kan antingen ske genom att finna orsaker inom individen (dispositionellt) eller genom att finna orsaker i omgivningen (situationellt). Exempel kan vara att förklara ett misslyckat prov i skolan genom den situationella orsaken att syskon störde vid instudering istället för dispositionella orsaken att individen inte studerade tillräckligt. Attributionerna vi gör behöver dock inte stämma överens med hur verkligheten faktiskt ser ut, därför görs alltså attributionsfel (Karlsson 2017, s. 590–591).

De tre typerna av attributionsfel är fundamentalt attributionsfel, self-serving bias och blygsamhetsattribution. Fundamentalt attributionsfel innebär att individen överdriver dispositionella attributioner och underskattar de situationella, vilket ofta görs när någon försöker förklara andras beteenden. Här ingår aktör-observatörseffekten vilket är att använda situationella attributioner för ens egna beteende och istället använda dispositionella attributioner för andras beteende (ibid.). Vid förklaring av negativa attityder och fördomar kan detta användas, exempelvis genom att någon anklagar att en annan persons kriminalitet är grund av att personen invandrare i stället för att personen växte upp fattig (ibid., s. 613).

3.1.3 Teori om social identitet

Teorin om social identitet introducerades av socialpsykologen Henri Taifel. Denna teorin menar att människans grupptillhörighet är väsentlig, speciellt när det gäller att upprätthålla dennes självkänsla och känsla av tillhörighet. Den bygger på social kategorisering, alltså att kategorisera in människor i en grupptillhörighet (Karlsson 2017, s. 652–653).

För att stärka självkänslan räcker det inte att bara tillhöra gruppen, utan gruppen i sig behöver helst vara bättre än andra grupper, därför sker social komparation där man jämför sin egen grupp mot andras. För att få sin egen grupp att framstå som bättre kan man lyfta fram sin ena grupps framgångar men framförallt också nedvärdera andra grupper. Taifel menar att det kan vara vad som ligger bakom diskriminering, fördomar och stereotyper (ibid.).

I grupper kan även massbeteende ske, då ens egen identitet blir den samma som gruppens identitet. Teorin om social identitet menar att massbeteende beror på att man vet om att man är i en grupp. Gruppidentiteten gör det viktigare för individen att bli identifierad som en i gruppen (ibid., s. 654–657). Attityder och fördomar är något som kan tillhöra gruppen, och eftersom gruppen finns till för att stärka självkänslan blir det därför viktigt att individens attityder stämmer överens med gruppens. Därför stärks de attityder som individen delar med gruppen (ibid., s. 613).

3.1.4 Inläring av attityder

Som tidigare nämnt kan attityder inom evolutionspsykologin anses vara medfödda. När det gäller inläring av attityder talas det om klassisk samt instrumentell betingning, social inläring och exponeringseffekten (Karlsson, 2017, s. 616–617).

Genom bland annat reklam så klassiskt betingas ett objekt med hjälp av att associeras med vacker musik eller färger. På samma sätt kan negativa attityder skapas genom förknippning av obehagliga stimuli, som exempelvis skrämmande eller äckliga saker. Instrumentell betingning sker däremot genom egna erfarenheter som individen upplever. Exempel på sådant kan vara att en individ misslyckas inom något och därför har negativa attityder mot den saken för resten av livet. Här dras “matte-hatare” som exempel. Den instrumentella betingningen kan också fungera i positiv bemärkelse genom bra upplevelser (ibid.).

Social inläring är något som sker väldigt tidigt i en individs liv. Redan som barn noterar människan de attityder som föräldrarna eller syskonen har samt efterliknar dem. För tonåringar så sker den sociala inläringen också starkt från vänner och idoler. Exponeringseffekten menar att positiva attityder formas efter ju längre individen exponeras för objektet, ett exempel kan vara hur en omgivning av rasistiska attityder tillslut kan göra så att individen själv blir rasistisk (ibid.).

3.2 Modernitet och identitet

Jonas Stier menar att man måste förstå förhållandet mellan individ och samhälle för att kunna förklara hur det sociala livets villkor, förändringar och uttryck påverkas av sambandet mellan individen och omgivningen, samt individer sinsemellan (Stier 2016, s. 10). Han hänvisar även till sociologen C. Wright Mills som menar på att människor omedvetet, likt en guldfisk, inte uppmärksammar samhällets omkring oss utan att vi istället tar det för givet (ibid., s. 11).

Det är helt enkelt svårt att förstå och hur samspelet mellan individ och samhälle förändras över tid. Vidare menar man att en stabil och sammanhängande identitet formas i förhållande till sociala omständigheter och samhället. Samtidigt är förandet av en personlig identitet i förhållande till kollektiva identiteter en förutsättning för den ontologiska säkerheten (ibid.). Stier menar även att det är tydligt att det nutida sociala landskapet ser annorlunda ut jämfört med för bara ett kvartssekel sen. Även Giddens talar om dagens sociala landskap, och menar på att det som är typiskt för senmoderniteten är upplösandet av traditionella livsmönster, vilket inneburit att nya logiker har etablerats (ibid., s. 27). Med logiker så menar man människors benägenheter och förmågor att på ettoreflekterat och omedvetet sätt, konkludera och agera enligt de socialt konstruerade kulturella normerna och ideologiska påståendena (ibid.).

Genom media och andra plattformar ges möjligheten för vem som helst att uttrycka sig om vad som helst, hur och när som helst. Är det då tillräckligt många människor som uttalar sig och tycker till om synen på HBTQ-personer på diverse bloggar, twitter och facebook, med mera, på ett positivt sätt, så blir den rådande diskursen i samhället att man ska ha en tolerans och en positiv attityd gentemot HBTQ-personer (ibid., s. 55). I samhället sker det ständigt kontinuerliga förändringar som till stor del styrs av olika modeinriktningar (Wennerberg 2010, s. 172).

Wennerberg (2010) nämner även att socialkonstruktivismen utvecklas inom det som vi kan kalla för den postmodernistiska tidsandan. Det innebär att ståndpunkter och tankar inom filosofin samhällsvetenskapen, och vad som är accepterat att tycka, ändras (ibid., s. 52).

Den senmoderna era som vi lever i nu skiljer sig stort från övriga historiska eras. Då det numera är ett mer föränderligt, svårbegripligt, överblickbart och komplext samhälle vi lever i så leder detta till att gamla tanke- och levnadsmönster upplöses (Stier, 2016 s. 67). Detta innebär att de gamla åsikterna och tankarna så som att HBTQ-personer inte skulle vara normalt försvinner i takt med att senmoderniteten förändrar människors förutsättningar för identitetsskapande. Då formas nya typer av människor med nya typer av tankar och åsikter

(ibid.). De nya identiteterna skapas i samverkan mellan det lokala och globala i samband med mötet mellan de nya logikerna och individen. Vidare ger våra identiteter oss ett uttryck för oss människor baserat på vår kulturella och sociala omgivning. Då vi på grund av senmoderniteten numera är mer självmedvetna om vår egen identitet så har vi även börjat bli mer involverade i själva skapandet är vår egen identitet (ibid.).

3.3 Sammanfattning

De teorierna som presenteras ovan och som vi valt att använda oss av i vår studie är högst relevanta för uppsatsen i den mån att de belyser både hur individen förhåller sig till sig själv och andra individer men också till samhället i helhet. Detta eftersom attityder skapas, ändras och påverkas genom att man exempelvis tar efter andra människors beteende. Eftersom vi människor vill vara en del av dagens moderna samhälle följer vi även därefter dess ständigt förändrande normer och regler. De här teorierna ger därför ett bra underlag för analys och diskussion av vilka förklaringsmodeller som vi kan identifiera som möjliga för attityderna hos socionomstudenter utifrån vårt resultat.

4. Förväntade resultat

Utifrån den tidigare forskning och teori som vi sammanställt har vi några antaganden gällande resultatet av vår undersökning. Vårt första antagande är att vi tror att de generella attityderna mot HBTQ-personer bland socionomstudenter är positiv, där vi ser en stor majoritet som svarar att de aldrig observerat någon uttrycka negativa uttalanden om folkgruppen. Detta baserar vi bland annat på själva utformningen av socionomutbildningen då den i sig går ut på att utbilda studenterna om olika folkgrupper och problemområden, samt hur de kan hjälpa dem (se avsnitt 1.1). Vi tror därför att den typ av människor som självvalt väljer att utbilda sig för att arbeta med folkgruppen därför också inte borde ha speciellt negativa attityder mot dem. Vidare förväntar vi oss även att attityderna blir mer toleranta ju längre in i utbildningen man kommer.

Ett annat antagande vi har gällande resultatet är att de senare terminerna visar en högre grad av positiva attityder i jämförelse med de tidigare terminerna. Vi baserar detta antagandet utifrån liknande motivering som för den ovan. Det vi tror är att när studenterna utbildas om folkgrupper så har det en positiv effekt på attityderna för folkgruppen då det eventuellt kan hjälpa att bygga empati. Vi tror också att teorin om social identitet kan ha en påverkan på attityderna (se avsnitt 3.1.3). Om majoriteten av studenterna har positiva attityder mot HBTQ-personer kan det utifrån teorin säga att de resterande negativa attityderna förändras mot slutet av utbildningen eftersom självkänslan stärks när attityderna stämmer överens med gruppens (ibid.). Även teori om social inlärning med exponeringseffekten styrker detta antagandet (se avsnitt 3.1.4).

Ett tredje antagande som vi gör för vårt resultat är att vi förväntar att de negativa attityderna mot HBTQ-personer är större än de mot heterosexuella och cispersoner. Detta görs utifrån den tidigare forskning som finns som tyder på att negativa attityder mot HBTQ-personer existerar bland studenter inom socialt arbete (se avsnitt 2.1.2). När det gäller attityder baserat på sexualitet respektive könsidentitet så har vi inga större belegg för att förvänta oss någon påtaglig skillnad mellan dem. Det vi i så fall kan förvänta oss är en mindre skillnad där attityderna är mer negativa baserat på könsidentitet. Detta antagandet gör vi utifrån teorier om modernitet då vi anser att det diskuterats mer i media gällande exempelvis homosexualitet och bisexualitet i jämförelse med icke-normativa könsidentiteter (se avsnitt 3.2). På så sätt kan attityderna mot icke-normativa sexualiteter blivit mer positiva.

5. Metod

5.1 Den rådande situationen gällande COVID-19

Vår studie genomfördes under våren av år 2020, alltså i samband med utbrottet av virussjukdomen COVID-19. Utifrån det gick folkhälsomyndigheten pågående ut med rekommendationer åt allmänheten för att kunna minska smittspridningen. Inom det personliga ansvaret så rekommenderas folk att vara noga med hygien samt att hålla avstånd från varandra på allmänna platser som affärer eller i kollektivtrafiken (HSLF-FS 2020:12, s. 1–4).

Som konsekvens av situationen så fick gymnasieskolor och andra vuxenutbildningar som yrkeshögskolor och universitet övergå till distansundervisning (Kerpner & Schau, 2020). Situationen påverkade även vår studie på många sätt. Vår initiala uppsatsidé fick omformuleras eftersom vi inte ville belasta samhällsviktiga yrkesgrupper, där bland annat socialarbetare tillhör. Det har även påverkat utförandet av studien, vilket vi återkommer till senare.

5.2 Kvantitativ ansats

För att kunna besvara undersökningens frågeställningar har vi valt att använda oss av en kvantitativ metod. Kvantitativ forskning kan förklaras utgå från ett deduktivt perspektiv som prövar olika teorier, samtidigt som den kvantifierar verkligheten (Bryman 2018, s. 61). Att utgå från ett deduktivt perspektiv menar att det finns teori som skapar hypoteser vilket sedan testas av den empiriska granskningen (ibid., s. 47). De frågeställningar som vi formulerat baseras på att attityderna mot HBTQ-personer är mätbara. För att kunna besvara dem krävs det alltså att vi får fram empiri som kan kvantifieras för att kunna mäta och jämföra respondenternas attityder. Alltså blir kvantitativ ansats relevant då ett av de viktigaste dragen i sådan metod är just mätbarhet (ibid., s. 198). För att kunna mäta den sociala verkligheten kräver det dock att vi definierar olika variabler som sedan kan anta typer av talvärden (Edling & Hedström 2003, s. 15), ett exempel kan vara att använda kön som variabel.

Till studien har vi även valt att använda oss av en tvärsnittsdesign. Den typen av design innebär ofta surveyundersökningar och enkätstudier (Bryman 2018, s. 87–89). Vid sådan design studeras mer än ett fall vid en och samma tidpunkt för att kunna kvantifiera den insamlade informationen och på så sätt undersöka sambandsmönster bland de olika variablerna (ibid.). I vår studie har det gett möjlighet att kunna undersöka attityderna bland de

olika terminerna på socionomprogrammet. De variabler som vi använt oss av för att undersöka attityderna mot HBTQ-personer är ålder, kön, terminstillhörighet samt hörda nedsättande uttalanden mot heterosexuella, bisexuella, homosexuella, cispersoner, transpersoner och andra könsidentiteter bland medstudenter i terminen.

Den empiriska data som vi fått har samlats in under en och samma vecka för att kunna begränsa det inom en relativt samma tidpunkt. Vår initiala tanke var att avgränsa tidpunkten ännu skarpare till ett dygn genom att fysiskt samla in empirin under en och samma dag, men på grund av den rådande situationen gällande COVID-19 (se avsnitt 5.1) fick vi anpassa metoden digitalt och därför även ge utrymme för längre insamlingstid. Eftersom vår empiriska data samlats in under ett och samma tillfälle går det därför inte att dra några definitiva slutsatser om kausalitet, eftersom det hade krävt en mer experimentell design där man testar vid flera tillfällen både före och efter exponering (Bryman 2018, s. 77–80). Däremot har vi istället kunnat undersöka samband och mönster i vår data.

5.3 Empiriskt material

Vid insamling av empiriska data för undersökningen har vi använt oss av en digital enkätundersökning. Motiveringen till vårt val att göra enkät baserades framförallt på att enkätmetod är snabb och enkel att distribuera ut eftersom vi genom e-post kan skicka ut till samtliga respondenter på en gång (Bryman 2018, s. 286–287). Detta är något som vi fick ta specifik hänsyn till på grund av den rådande situationen gällande COVID-19, som gjorde det problematiskt att fysiskt möta respondenterna. Att distribuera enkäten digitalt är även kostnadseffektivt eftersom vi därför inte behöver skriva ut enkäterna på papper, vilket även är positivt ur ett miljöperspektiv.

Vad som kan vara en svårighet vid enkäter är att vi inte kan hjälpa respondenterna vid eventuella problem (ibid., s. 288). Eftersom vi inte är fysiskt närvarande när respondenterna svarar på enkäten så kan vi inte svara på frågor som kan uppstå, eller vid fall där respondenten inte förstår frågor eller begrepp. För att minimera risken för att sådana situationer ska uppstå har vi fokuserat på formuleringen av frågorna är så tydligt som möjligt samt inkluderat hänvisning till förklaring av begrepp i den inledande texten. Både i enkäten och i mejlen som vi skickar ut så inkluderar vi även båda våra e-postadresser och välkomnar respondenterna att mejla oss vid eventuella frågor.

Ännu en svårighet vid digitala enkäter är att vi inte kan säkerhetsställa vem det är som svarar på enkäten eller hur den besvaras (ibid., s. 289). Åtgärder för detta är att vi i

inställningarna gjort så att enkäten endast kan besvaras en gång per digitala enhet. På så sätt eliminerar vi risken att en respondent svarar flera gånger för att manipulera resultatet. För att rätt personer ska svara på enkäten så har vi lagt fokus på att hitta e-postadresser som specifikt tillhör socionomstudenter. Alternativ metod hade varit att distribuera länken till enkäten i grupper för socionomstudenter på sociala medier. Där kan vi dock inte kontrollera att varje medlem i grupperna som kommer åt länken faktiskt är socionomstudent. Därför valde vi istället att mejla ut länken direkt till studenterna.

5.3.1 Utformning av enkät

Vår digitala enkät har skapats via programmet Survey&Report. Det programmet valde vi bland annat på grund av att det är enkelt att överföra den insamlade empirin till systemet SPSS som vi kommer att använda vid bearbetning och analys av materialet.

För att minska bortfall har vi försökt göra enkätfrågorna korta och koncisa, och även begränsat antalet frågor till 7 stycken. Detta då korta enkäter ofta visar ett lägre bortfall i jämförelse med enkäter som är mer omfattande (Bryman 2018, s. 291). De frågorna som vi använts oss av är slutna frågor, alltså att respondenten presenteras med svarsalternativ istället för att kunna svara fritt (ibid., s. 315–17). Motiveringen till användandet av slutna frågor grundas i att den typen av frågor är lättare att bearbeta (ibid.). Fördelen med öppna frågor är att det ger respondenten utrymme att svara med egna ord som inte stämmer in bland de fasta svarsalternativ som förekommer i en sluten fråga (ibid.). Eftersom vi i vår undersökning inte är intresserade av att förstå värderingarna på ett djup, utan att istället mäta värderingarnas förekomst bland studenterna, så anser vi det inte som en brist för vår studie. För att minska internt bortfall i form av att vissa frågor inte skulle besvaras i enkäten har vi markerat samtliga frågor som obligatoriska, vilket gör att en enkät inte kan skickas in om någon fråga är bortglömd.

De första tre frågorna i enkäten är till för att ge en bakgrund av respondenten. Den typen av fråga som vi använder här är personliga faktafrågor, där vi har frågat gällande respondentens kön, ålder och terminstillhörighet (ibid., s. 320). Att vi har frågat efter denna personliga informationen är för att ge möjlighet till att kunna analysera hur populationen som vi undersökt sett ut. Utifrån det kan vi då diskutera om någon grupp är överrepresenterad eller inte.

Resterande fyra frågor i enkäten är till för att undersöka socionomstudenternas värderingar. För de frågorna har vi utgått från en kommunundersökning av RFSL där

förutsättningarna för HBTQ-personer studerades inom Sveriges kommuner och län (Jonsson 2015, s.7). En del i deras studie var att undersöka populationens attityder mot HBTQ-personer (ibid.). Likt som i deras studie så frågar våra enkätfrågor om indirekta attityder. Alltså frågas efter de attityder som respondenten har observerat av andra och inte de attityder som respondenten själv har. Detta görs utifrån ett antagande vi har om att människor är mer benägna att uppge sådant som andra gjort än vad de själva har gjort när det gäller sådant som kan anses som negativt. Att yttra sig nedsättande om HBTQ-personer kan eventuellt vara något som klassas som negativt bland socionomstudenter och därför vara något som en individuell student inte vill erkänna. Därför bedömer vi att det är en större sannolikhet att de attityder som yttrats faktiskt visas i resultatet om enkäten frågar efter indirekta attityder.

Den första frågan som de använde sig av vid mätning av attityd i deras studie var ”Hur ofta har du under det senaste året hört någon i din geografiska närhet säga något nedsättande om någon på grund av dennes sexuella läggning?” där frågan sedan delades upp i tre delar utifrån anledning av homosexualitet, bisexualitet och heterosexuallitet (ibid., s. 27). Från den här frågan skapade vi två av våra enkätfrågor som är gällande sexualitet. Vår första enkätfråga lyder: ”Hur ofta har du under den senaste terminen hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen är...” där vi sedan delar upp frågan i heterosexuell, bisexuell och homosexuell (Bilaga 1). Det vi ändrat är från ”det senaste året” till ”under den senaste terminen” och från ”någon i din geografiska närhet” till ”någon kursare i din termin” för att det ska passa våra frågeställningar. Vi har även ändrat på meningsuppbyggnaden för att förtydliga frågan. Vår andra frågan lyder: ”Hur ofta har du någonsin hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen är...” med samma indelning. Vi valde att lägga till den frågan för att kunna undersöka om det upplevs någon skillnad bland de studenter som gått längre in på programmet jämfört med vad de minns från tidigare år (ibid.).

Den andra frågan som RFSL använde sig av i sin studie var ”Hur ofta har du under det senaste året hört någon i din geografiska närhet säga något nedsättande om någon på grund av dennes könsidentitet eller könsuttryck enligt alternativen nedan?” med alternativen manlig könsidentitet, kvinnlig könsidentitet, transidentitet och annan könsidentitet (Jonsson 2015, s. 27). Från den här frågan formulerade vi våra två enkätfrågor gällande könsidentitet. Vår första enkätfråga för könsidentitet är: ”Hur ofta har du under den senaste terminen hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen identifierar sig som...” med alternativen cisperson, transperson och annan könsidentitet (Bilaga 1). Här har samma ändringar gjorts som för enkätfrågorna gällande sexualitet. Vad vi ändrat ytterligare

för de här enkätfrågorna är att slå ihop alternativen ”manlig könsidentitet” och ”kvinlig könsidentitet” till ”cisperson”. Även här lade vi till en andra fråga: ”Hur ofta har du någonsin hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen identifierar sig som...” med samma alternativ, utifrån liknande motivering (ibid.). Samtliga variabler inom frågorna 4–7 besvaras mellan “aldrig”, “någon enstaka gång”, “flera gånger” och “många gånger”.

Eftersom begreppen gällande sexualitet och könsidentitet kan vara främmande för vissa personer, framför allt med tanke på att begrepp inom temat av HBTQ också förändras över tid (Shelton 2008, s. 148–149), så har vi i inledningstexten till enkäten hänvisat till en begreppsordlista av RFSL (RFSL, 2019).

5.4 Urval

5.4.1 Population

Inför vår enkätstudie valde vi att begränsa populationen för undersökningen till socionomstudenter vid Lunds Universitet. Anledningen till att vi valde att rikta in oss på den specifika populationen, beror främst på att det för oss är personer som är lätta att nå ut till då vi själva är socionomstudenter. Detta underlättade därmed för genomförandet av studien. Det blev ett så kallat bekvämlighetsurval, där sannolikheten för en hög svarsfrekvens var stor (Bryman 2018, s. 243–244).

Argumentet till varför vi valde att enbart undersöka studenter vid Lunds Universitet och inga andra universitet var att vi inte hade åtkomst till att nå ut till studenter vid övriga lärosäten. Initialt ville vi undersöka och jämföra med flera olika lärosäten i Sverige. Vi kan inte med säkerhet säga att socionomstudenterna i Lund kan representera alla socionomstudenter i Sverige. Detta eftersom det skulle kunna förekomma geografiska och sociala miljömässiga skillnader som kan ha påverkan på attityderna. Det som också kan skilja sig mellan de olika lärosätena är själva socionomutbildningens utformning. Det valda urvalet är därmed tänkt att enbart spegla och representera populationen socionomstudenter vid Lunds Universitet (Bryman 2018, s. 227).

5.4.2 Urvalsprocess

Vi nämnde tidigare begreppet bekvämlighetsurval, som blev vårt tillvägagångssätt för vår studie. Det finns både för och nackdelar med ett sådant tillvägagångssätt. Fördelen är att

sannolikheten för en hög svarsfrekvens är stor, men nackdelen är att det kan vara svårt att generalisera resultaten (Bryman 2018, s. 244). Att vi inte använde oss av olika slumpmässiga eller systematiska urval som exempelvis väljer ut respondenter slumpmässigt eller efter ett schema, har helt enkelt att göra med att vår population redan är begränsad (ibid., s. 232). Vi valde därför att tillfråga alla som vi hade möjligheten att nå ut till.

Själva genomförandet av enkätstudien gick till på så sätt att vi kontaktade universitetslektorn på Socialhögskolan i Lund, med en förfrågan om att få tillgång till e-postadresser till samtliga socionomstudenter som studerar på Lunds Universitet (Campus Helsingborg inräknat). Vår förfrågan godkändes och vi fick därmed listor med alla studenters e-postadresser sorterade efter termin. Vi skickade sedan ut mailet innehållandes ett kort informationstext (Bilaga 2) samt en länk till enkäten. Vi resonerade inledningsvis kring ifall vi skulle tillfråga samtliga socionomstudenter i Sverige, men dessvärre uppstod det vissa svårigheter vi fick förhålla oss till. Vi kontaktade ansvariga på olika socionomprogram med en förfrågan om det var möjligt att få tillgång till studenternas e-postadresser. Tyvärr fick vi inte svar av alla, och de vi fick svar ifrån meddelade att det inte kunde ge ut några e-postadresser till oss. Vi fick då istället rikta in oss på att enbart tillfråga studenter vid Lunds Universitet.

Anledningen till att vi valde att använda oss av e-postadresser till socionomstudenterna, istället för att lägga upp i Facebook-grupper, eller dylikt är flera. Dels för att vara säkra på att enkäten inte hamnar hos någon som inte är socionomstudent och därmed inte tillhör urvalet och då skapar en felmarginal, och dels för att det är mer personligt och mer individuellt riktat med ett mail. Genom att höra av oss direkt till respondenterna räknade vi därför med en högre svarsfrekvens.

Något man måste överväga när man genomför en studie är hur stort man vill att urvalet ska vara. Man måste ta hänsyn till att det är urvalets absoluta storlek som är av vikt, och inte dess relativa storlek (Bryman 2018 s. 238). Ett större stickprov brukar oftast öka sannolikheten för en hög precision i samplet, vilket även minskar samplingfelet. Följaktligen vill man då ha ett så stort stickprov som möjligt, men man måste även ha i åtanke kring vad som är möjligt att genomföra och hur stort stickprov man kan ta. Då vi stötte på problem i och med att vi inte fick tillgång andra mailadresser försvann därför en stor del av vårt tänkta urval (Bryman 2018, s. 239).

5.4.3 Bortfall

En begränsning som finns när man arbetar med survey-enkäter är att det ofta innebär ett ganska stort bortfall, särskilt om man jämför med intervjuer. En låg svarsfrekvens kan innebära att risken för felmarginaler och skevheter i resultatet ökar (Bryman 2018, s. 290). Vi skickade ut enkäten till alla socionomstudenter vid Lunds Universitet, vilket var totalt 1063 studenter. Av dessa fick vi svar från 369 respondenter. För att räkna ut svarsfrekvensen multiplicerar man antalet användbara enkäter med 100, och delar detta sedan med det totala samplet, sedan subtraherar med antalet icke nådda individer i samplet (ibid, s. 241). Efter att ha gjort denna uträkning, så kom vi fram till att svarsfrekvensen för vår undersökning låg på 34,7%. Eftersom vi utförde en webbenkät och inte kunde vara fysiskt närvarande och ge ut enkäten personligen, utmynnar även det till en mindre svarsfrekvens av urvalet.

Bortfallet skulle eventuellt kunna påverka vårt resultat beroende på vilka som är mer benägna att svara än andra. Det skulle kunna vara så att de som svarat är mer intresserade av HBTQ-frågor medan människor med negativa attityder mot HBTQ-personer vill avstå från den. Om personer med negativa attityder avstår från studien skulle det kunna betyda att fler negativa attityder existerar än de som visades i vårt resultat. Dock är våra frågor formulerade så att de gäller sådana uttalanden som respondenten observerat av andra personer. Alltså kan en persons uttalanden, som har negativa attityder och inte deltagit i studien, ändå observeras av en annan respondent som deltar i studien. Vi anser därför inte detta som något som försämrar vårt resultat.

När det gäller vårt externa bortfall så anser vi det som lågt eftersom vi fick en lista med mejladresser till alla i vår population, på så sätt så har vi kunnat skicka ut enkäten till alla vi önskade. Dock vet vi inte hur många som faktiskt har sett mejlet och läst det, därför kan vi inte veta hur stort vårt externa bortfall ser ut när det gäller de antal studenter som faktiskt tog emot enkäten. När det gäller internt bortfall så var det endast ett svar som vi fick invalidera vilket var en persons svar på frågan "Vilken är din ålder?", där respondenten svarade ett fyrsiffrigt tal som vi misstänker är individens födelseår. Detta hade kunnat bevisa en otydlighet i enkäten från vår sida, men då det endast var en av 369 så tänker vi tvärtom, att då det är en så pass liten andel som missuppfattade frågan så intygar det istället att enkäten var tydligt utformad.

I avsnitt 6.1 förs en diskussion om hur omfördelningen av respondenterna ser ut inom kategorierna kön, ålder och terminstillhörighet, vilket blir relevant även ur ett perspektiv om

bortfall. Där kan dock inte några exakta jämförelser göras med statistik om hur omfördelningen ser ut på socionomprogrammet då vi inte har de siffrorna till hands.

5.5 Bearbetning av material

Vid bearbetning och presentation av vårt material kommer vi att använda oss av ett flertal tabeller. Först och främst kommer vi att presentera tre tabeller som visar omfördelningen inom variablerna kön, ålder och terminstillhörighet bland respondenterna. Detta gör vi för att kunna visa hur populationen vi undersökt ser ut samt ge underlag för att ha en diskussion gällande hur det eventuellt kan påverka resultatet. De här tabellerna presenterar vår data i form av frekvens och andel gentemot den totala populationen av respondenter.

För variabeln ålder har vi delat in värdena i grupperna 10–19, 20–29, 30–39, 40–49 och 50+. Motivering bakom indelningen av grupperna är för att kunna ge en mer övergriplig syn av åldrarna bland respondenterna. Hade vi istället presenteras vardera års åldersgrupp individuellt anser vi att det blivit en för otydlig tabell som bli svårare att läsa av. Med större och färre antal grupper blir det istället lättare att tyda. Anledningen till att vi bestämde 50+ som den högsta åldersgruppen var för att ingen respondent svarade med en ålder på 60 eller högre, därför blir en fortsatt indelning för 60–69, och så vidare, inte relevant.

För att ge underlag för en analys gällande studenternas attityder mot HBTQ-personer utifrån terminstillhörighet så kommer vi att använda oss av fyra stycken tabeller. Vi kommer där att placera den oberoende variabeln (terminstillhörighet) i raderna och sedan de olika utfallsvariablerna för attityder mot sexualitet och könsidentiteter i kolumnerna. Värdena presenteras i den procentuella andelen som värdet av den oberoende variabeln (attityderna) har i den totala populationen av den beroende variabeln (terminstillhörighet). Värdet för värderingarna utgår från den andel som svarat att de aldrig observerat några negativa uttalanden om svarsalternativet (exempelvis homosexuella eller cispersoner). Desto högre andel som aldrig hört negativa uttalanden visar på desto högre positiva attityder.

Eftersom vi använder oss av två variabler kommer vi genom dessa tabeller därefter kunna genomföra en bivariat analys där vi undersöker om variationen av värderingarna har en relation eller ett samband med terminstillhörigheten (Bryman 2018, s. 416–418). Vi gör dock ingen klassisk korrelationsanalys eller korstabellsanalys, detta på grund av att vårt resultat är väldigt homogent och därför inte hade gett något större utslag vid sådan analysmetod. I stället undersöker vi sambandet genom att observera andelarna och beskriva hur de står i relation till varandra.

Sambandet kan visas genom ett positivt samband där en variabel blir större och samtidigt den andra variabeln ökar eller i ett negativt samband där den ena blir större och den andra minskar (ibid.). Slutligen kan det även också visa att inget samband alls går att identifiera. Sammanlagt kommer alltså fyra olika tabeller att presenteras, två gällande attityder mot sexualiteter och två gällande attityder mot könsidentiteter.

5.6 Tillförlitlighet

I följande avsnitt diskuteras tillförlitligheten i vår studie, där ingår bland annat validiteten och reliabiliteten. Övriga omständigheter som kan påverka vår studie är exempelvis de rollerna vi har som utövar studien och skriver uppsatsen.

Vi båda är själva socionomstudenter vilket kan påverka utformningen av studien och hur vi ser på den. Eventuellt kan vi vara vinklade utifrån de egna erfarenheter som vi har utav studierna. En potentiell risk med detta är att vi på grund av en sådan partiskhet ser vissa saker mer än andra, och uppmärksammar saker som stämmer överens med vad vi förväntar oss. För att förhindra detta påminner vi oss själva i att vara objektiva, samt görs mycket av vår studie i grund på tidigare forskning. Uppsatsidén vi har väcktes ur eget intresse, men valdes att fortsättas med när vi upptäckte att det fanns mycket liknande tidigare forskning inom området som vi ville bygga vidare på. Genom sättet vi väljer att undersöka och presentera resultatet på anser vi att vi minskar risken att göra partiska val. Detta eftersom resultatet presenteras i siffror och inte i text där vi eventuellt behöver göra enskilda beslut om vad som ska inkluderas eller inte.

5.6.1 Validitet

Vid bedömning av vår studies validitet blir det relevant att fundera kring huruvida de formuläret som vi använder oss av faktiskt mäter det begreppet som vi syftar att undersöka (Bryman 2018, s. 209). Vad vi vill mäta i vår studie är attityderna mot HBTQ-personer, så för att kunna mäta attityder har vi först och främst fått undersöka inom tidigare forskning och teori gällande attityder. Den studie som vi har använt som underlag för våra frågor gällande attityderna är från en kommunundersökning av RFSL (Jonsson, 2015). Alltså grundas vårt beslut i att vi anser att deras undersökning är korrekt sätt att undersöka attityder på. Deras studie är gjord i större omfattning och administrerades av Sveriges Kommuner och Landsting, vilket vi anser ger större tillförlitlighet än om vi själva skulle formulera frågor (ibid, s. 7). Därför valde vi att replikera frågorna med viss omformulering.

Något som vi haft i åtanke är att frågorna är utformade så att de inte frågar om respondenternas egna attityder, utan i stället de attityder som de observerats uttryckas av andra. Detta kan både försvåra och förbättra vår mätning. En risk kan vara att flera studenter har observerat samma persons utsägnade om HBTQ-personer, vilket gör att en persons attityder kan ge avslag i flera av respondenternas enkätsvar. Vi bedömer dock att det finns en risk att respondenterna förfinar sina svar utifrån teorin om social identitet om respondenten vill få sina egna attityder att verkas stämma överens med gruppens (se avsnitt 3.1.3). Därför anser vi att det är mer sannolikt att en respondent bekänner en annan persons negativa attityder än sina egna.

En annan risk vid enkätstudier är att respondenterna tolkar eller uppfattar svarsalternativen olika, vilket kan försämra validiteten (Bryman 2018, s. 319). Som nämnt tidigare så har vi inkluderat en begreppsordlista av RFSL, vilket förtydligar för respondenterna vad det är som vi frågar efter (RFSL, 2019). Genom det säkerställer vi att respondenterna får samma förutsättningar för uppfattning av vilka attityder som vi vill mäta i vår studie, och därför ökar validiteten.

5.6.2 Reliabilitet

Vid bedömning av en studies reliabilitet handlar det om att undersöka pålitligheten och följdriktigheten bland de mätningarna som görs (Bryman 2018, s. 207). Frågan är då om vår undersökning går att replikeras och få samma resultat, eller att resultatet åtminstone inte skiljer sig i någon betydligt större utsträckning (ibid., s. 208). För att säkerhetsställa detta har vi varit noga med att vara transparenta gällande vårt tillvägagångssätt för studien. Även här blir det relevant att vi har använt kommunundersökningen av RFSL (Jonsson, 2015) som underlag för utformningen av vår enkät.

Den här typen av bedömning av reliabilitet kan bli problematisk på grund av vissa faktorer. Om samma respondenter genomgår studien ännu en gång så kan deras nya svar påverkas av hur de svarade första gången (Bryman 2018, s. 207). Exempelvis kan någon som själv uttryckt negativa uttalanden om HBTQ-personer efter studien få lärdom kring HBTQ-personer och därför ändra sina uppfattningar, vilket isåfall kan förändra det nya resultatet. Hur lång tid det gått mellan olika observationstillfällen kan även ge skillnader i resultatet (ibid.). Detta med tanke på att samhället i sig är i en konstant utveckling, speciellt gällande jämlikhetsfrågor som exempelvis gällande rättigheter för HBTQ-personer. Något som

lagändringen gällande samkönades pars rätt till äktenskap kan ändra samhällets förutsättningar, både sociala och politiska, för individers attityder.

För att säkerhetsställa att våra enkätfrågor faktiskt fungerar så som vi vill att de ska göra så hade vi kunnat använda oss av en pilotundersökning, vilket anses vara speciellt viktigt för just enkätundersökningar (ibid., s. 332). Detta eftersom det vid en enkät, till skillnad från vid intervju metod, inte uppstår naturliga tillfällen för oss att direkt bemöta eventuella oklarheter (ibid.). På grund av vår begränsade tid upplevde vi det inte som genomförbart att göra en pilotstudie för vår undersökning. I stället har vi lagt fokus på att, som tidigare nämnt, bygga våra frågor utifrån andras studier där frågorna fungerat samt haft diskussion gällande frågorna vid handledning.

5.7 Forskningsetiska överväganden

Viktigt i samhällsvetenskaplig forskning är frivillighet, anonymitet, integritet och konfidentialitet (Lind 2014, s. 133). Steg som bör följas är bland annat att informera respondenterna om syftet av undersökningen, samt att få deras samtycke till medverkan (ibid.). För att behålla ett etiskt perspektiv i vår studie har vi därför inkluderat syftet till studien i informationstexten vid utskicket av enkäten (Bilaga 2). Vi har även begärt samtycke i den digitala enkäten där vi säkerhetsställer att respondenten har tagit del av informationen. I mejlets informationstext har vi även förtydligat att enkäten är anonym och att datan behandlas konfidentiellt (ibid.). Vi har även utformat enkäten och skapat frågor som inte berör personliga data mer än kön, terminstillhörighet och ålder. Utöver de tre variablerna så är det inget som kan koppla en respondents svar till den enskilda individen, det är alltså inte ens möjligt för oss att identifiera vem det är som svarat vad. För att säkerhetsställa att vår data behandlas konfidentiellt så bevaras den endast på våra datorer som är låsta med lösenord och som varit förvarade hemma hos oss. Genom att förhålla oss till vad som står ovan så uppfyller vi den svenska forskningens samtyckeskrav, informationskrav, nyttjandekrav och konfidentialitetskrav (Bryman 2018, s.170).

Annat som är viktigt att reflektera över inom svensk forskning är att deltagaren inte kan lida skada eller obehag av att delta, samt att den inte inkräktar på deltagarnas privatliv (ibid.). Vi är medvetna om att nedsättande uttalanden om HBTQ-personer kan vara känsligt för vissa personer, speciellt om det gäller sådant som personen fått riktat mot sig själv. Därför har vi formulerat frågorna så att de frågar efter observerade uttalanden, alltså att de inte behöver

vara sådant som blir känsligt riktat mot deltagaren som privatperson. Vi anser därför att enkäten inte inkräktar på deltagarnas privatliv eller riskerar att göra skada hos dem.

Att vara medveten om forskningsetiska frågor vid forskning är såklart viktigt ur en moralisk synpunkt eftersom vi givetvis vill hålla en respektfull hållning gentemot våra respondenter. Det är dock även något som vi är skyldiga till enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Alltså uppfyller vi inte endast vår moraliska plikt utan även en juridisk skyldighet.

6. Resultat

Materialet består av totalt 369 enkäter. Samtliga svar är inräknade i resultatet förutom en respondents svar på fråga 2 (Bilaga 1) gällande ålder. Individen svarade ett siffertal på över 1900 vilket vi misstänker vara individens födelseår. Svaret har därför räknats som felaktigt och kan inte räknas in i någon av kategorierna vid omfördelningen av ålder (se avsnitt 6.1.2).

6.1 Fördelning inom respondenter

Nedan presenteras tre stycken olika frekvenstabeller. Dessa syftar till att redovisa hur omfördelningen ser ut inom kategorierna kön, ålder och terminstillhörighet bland respondenterna i vår undersökning.

6.1.1 Kön

Vår första tabell visar fördelningen av kön hos respondenterna. Tabellen utgår från resultatet av fråga 1 i enkäten (Bilaga 1).

Tabell 1: Kön

Kön

		Antal	Andel i %
Kön	Kvinna	315	85,4
	Man	49	13,3
	Icke-binär	4	1,1
	Annat	1	,3
	Totalt	369	100,0

Av de som svarade på enkäten så var 85,4% kvinnor, 13,3% procent män, fyra stycken definierade sig som icke-binär samt en svarade inom kategorin "Annat". Alltså är det en stor majoritet av respondenterna som är kvinnor i studien.

6.1.2 Ålder

Nästa tabell gäller fördelningen av ålder hos respondenterna. Tabellen utgår från fråga 2 i enkäten (Bilaga 1).

Tabell 2: Ålder

		Antal	Andel i %
Ålder	10–19	8	2,2
	20–29	304	82,4
	30–39	44	11,9
	40–49	11	3,0
	50+	1	0,3
	Totalt	368	99,7
Felande	1	0,3	
Totalt	369	100,0	

Åldersfördelningen bland respondenterna är tämligen homogen, då 82,4% är mellan 20–29 år. Näst största gruppen är de med en ålder på 30–39 år. Den minsta åldersgruppen är 50+ med endast en respondent.

6.1.3 Terminstillhörighet

Vår tredje tabell berör vilken termin på socionomprogrammet som respondenterna studerar, och utgår därför från fråga 3 i enkäten (Bilaga 1).

Tabell 3: Terminstillhörighet

Terminstillhörighet

		Antal	Andel i %
Termin	1	58	15,7
	2	48	13,0
	3	48	13,0
	4	53	14,4
	5	46	12,5
	6	67	18,2
	7	49	13,3
	Totalt	369	100,0

I jämförelse med de tidigare två tabeller så ser vi i Tabell 3 en jämnare fördelning bland terminstillhörigheten. Den terminen med flest respondenter är termin 6 (18,2 %), och den med minst andel är termin 5 (12,5%). Resterande terminer (1, 2, 3, 4 & 7) har en procentandel mellan 13–16%. För samtliga terminer låg antalet respondenter någonstans mellan 46 och 67 stycken.

6.2 Attityder

För att kunna ge underlag för en analys av relationen mellan socionomstudenternas attityder och deras terminstillhörighet så presenteras i kommande avsnitt sex stycken tabeller.

6.2.1 Attityder mot sexualitet

Nedan följer två stycken tabeller som ämnar för att undersöka potentiellt samband mellan variablerna terminstillhörighet samt attityder mot sexualiteterna heterosexualitet, bisexualitet och homosexualitet. Tabell 4 visar de attityder som observerats under den senaste terminen och utgår från fråga 4 i enkäten (Bilaga 1). Tabell 5 visar de attityder som observerats någonsin och utgår från fråga 5 i enkäten (ibid.).

Tabell 4. Attityder mot sexualitet: Senaste terminen

Andel som svarat “aldrig” på frågan: Hur ofta har du under den senaste terminen hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen är...

		Heterosexuell	Bisexuell	Homosexuell
Termin	1 (58)	96,6% (56)	100,0% (58)	86,2% (50)
Andel i %	2 (48)	97,9% (47)	91,7% (44)	87,5% (42)
(antal)	3 (48)	95,8% (46)	93,8% (45)	85,4% (41)
	4 (53)	94,3% (50)	98,1% (52)	96,2% (51)
	5 (46)	91,3% (42)	95,7% (44)	95,7% (44)
	6 (67)	95,5% (64)	98,5% (66)	97,0% (65)
	7 (49)	95,9% (47)	93,9% (46)	91,8% (45)
Totalt (369)		95,4% (352)	96,2% (355)	91,6% (338)

Vi kan se att attityderna är till en stor majoritet positiva, då samtliga andelar är över 85%. Vi kan se att de positiva attityderna är som högst för bisexuella i termin 1 (100%), 4 (98,1%) och 6 (98,5). Andelen som aldrig hört negativa uttalanden om homosexuella är lägst i den sista och de tre första terminerna, medan den är som högst för termin 4 (96,2 %), 5 (95,7 %) och 6 (97%). Bland andelarna för samtliga observerade uttalanden om sexualiteterna så kan vi inte identifiera något tydligt positivt eller negativt samband. Det finns alltså ingen tydlig successiv ökning eller minskning av andelarna i samband till terminerna. För de totala respondenterna ser vi att det är högst andel som aldrig observerat uttalanden mot bisexuella, följt av heterosexuella och sist homosexuella.

Tabell 5. Attityder mot sexualitet: Någonsin

Andel som svarat “aldrig” på frågan: Hur ofta har någonsin hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen är...

		Heterosexuell	Bisexuell	Homosexuell
Termin	1 (58)	94,8% (55)	100,0% (58)	87,9% (51)
Andel i %				
(antal)	2 (48)	97,9% (47)	93,8% (45)	85,4% (41)
	3 (48)	95,8% (46)	95,8% (46)	83,3% (40)
	4 (53)	92,5% (49)	96,2% (51)	88,7% (47)
	5 (46)	97,8% (45)	89,1% (41)	80,4% (37)
	6 (67)	91,0% (61)	88,1% (59)	86,6% (58)
	7 (49)	85,7% (42)	79,6% (39)	73,5% (36)
Totalt (369)		93,5% (345)	91,9% (339)	84,0% (310)

I Tabell 5 kan vi se de uttalanden som observerats någonsin. Vi ser här att de som svarat “aldrig” utgör en påtaglig lägre andel bland de senare terminerna när det gäller bisexuella och homosexuella. Gällande bisexuella gick andelen i termin 7 från 93,9 % (Tabell 4) till 79,6 %, alltså en minskning på 14,3 procentenheter. Gällande homosexuella ser vi bland termin 7 en sänkning från 91,8 % (Tabell 4) till 73,5 %, med en skillnad på 18,3 procentenheter. För de totala respondenterna är andelen för heterosexuella densamma i jämförelse med de uttalanden som observerades sista terminen. För bisexuella är andelen 91,9 % (minskning med 4,3 procentenheter) och för homosexuella 84 % (minskning med 7.6 procentenheter). Även i denna tabell kan vi inte identifiera något tydligt positivt eller negativt samband mellan attityderna och terminstillhörigheten.

6.2.2 Attityder mot könsidentitet

I tabell 6 kan vi se den andel som aldrig hört någon säga något nedsättande om någon annan, baserat på personens könsidentitet, under den senaste terminen.

Tabell 6. Attityder mot könsidentitet: Senaste terminen

Andel som svarat “aldrig” på frågan: Hur ofta har du under den senaste terminen hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen identifierar sig som...

		Cisperson	Transperson	Annan könsidentitet
Termin	1 (58)	98,3% (57)	98,3% (57)	96,6% (56)
Andel i % (antal)	2 (48)	95,8% (46)	87,5% (42)	89,6% (43)
	3 (48)	91,7% (44)	93,8% (45)	91,7% (44)
	4 (53)	96,2% (51)	94,3% (50)	94,3% (50)
	5 (46)	91,3% (42)	82,6% (38)	84,8% (39)
	6 (67)	95,5% (64)	97,0% (65)	95,5% (64)
	7 (49)	93,9% (46)	87,8% (43)	91,8% (45)
Totalt (369)		94,9% (350)	92,1% (340)	92,4% (341)

Det är generellt sett stor andel positiva attityder som varken skiljer sig så mycket åt beroende på vilken könsidentitet det handlar om, eller vilken termin det har observerats på. En viss skillnad kan ses mellan den andel som aldrig observerat negativa uttalanden mot cispersoner, som är högre än den andel mot transpersoner och kategorin för annan könsidentitet. De värden som sticker ut mest är attityderna gentemot transpersoner och personer med annan könsidentitet bland studenterna i termin 5, där andelen är på 84,8% för de förstnämnda och 82,6% för de sistnämnda. Förutom attityder mot transpersoner i termin 2 och 7, samt attityderna mot annan könsidentitet i termin 2, visar resterande resultat på en andel över 90%.

Tabell 7. Attityder mot könsidentitet: Någonsin

Andel som svarat “aldrig” på frågan: Hur ofta har du någonsin hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen identifierar sig som...

		Cisperson	Transperson	Annan könsidentitet
Termin	1 (58)	98,3% (57)	98,3% (57)	98,3% (57)
Andel i %				
(antal)	2 (48)	95,8% (46)	87,5% (42)	83,3% (40)
	3 (48)	93,8% (45)	93,8% (45)	89,6% (43)
	4 (53)	86,8% (46)	83,0% (44)	88,7% (47)
	5 (46)	87,0% (40)	71,7% (33)	65,2% (30)
	6 (67)	94,0% (63)	86,6% (58)	89,6% (60)
	7 (49)	87,8% (43)	69,4% (34)	71,4% (35)
Totalt (369)		92,1% (340)	84,8% (313)	84,6% (312)

I tabell 7 gällande andelen som aldrig någonsin har hört något nedsättande om någon av könsidentiteterna bland kursare i terminen, så ser man även här en hög andel som säger att de aldrig hört något nedsättande. Dock ser vi även här att termin 5 sticker ut, tillsammans med termin 7, med lägre andel gällande transpersoner och personer med annan könsidentitet. För den senare som lägst ligger på 65,2%, är det 33,1 procentenheters skillnad från där siffran är som högst, nämligen termin 1 på 98,3%. Vi ser dock inga tydliga samband i dessa tabeller, som menar på att det blir mer positiva eller negativa attityder gentemot olika könsidentiteter beroende på studenters terminstillhörighet. Vi kan dock även i Tabell 7 identifiera en betydlig skillnad bland de totala positiva attityderna mot cispersoner (92,1%) i jämförelse med de mot transpersoner (84,8%) och andra könsidentiteter (84,6%).

7. Analys

Resultaten i vår undersökning går emot delar av vårt förväntade resultat, trots att vi baserat dem både på tidigare forskning och teori. Dock behöver vi ha i åtanke att vår studie är begränsad till de som studerar på Lunds Universitet. Med den typen av analys vi gjort är det osäkert om det går att dra några generella slutsatser för alla socionomstudenter i Sverige. Vi kan ändå föra resonemang och analysera varför vårt resultat kan se ut som det gör och dra eventuella förklaringsfaktorer för de fenomen som sker.

7.1 Fördelning inom respondenter

Gällande själva fördelningen av respondenterna inom variablerna kön, ålder och terminstillhörighet så ser det väldigt olika ut. För kön ser vi att det är en stor majoritet av respondenterna som är kvinnor (85,4%). Vi ser att männen står för cirka 13,3% och att det sedan endast är fyra som är icke-binära och en som identifierar sig som annan könsidentitet. Frågan är om den stora majoriteten av kvinnor kan påverka det resultat vi har. Kvinnor skulle eventuellt kunna ha en annan upplevelse av socionomutbildningen än vad män har, utifrån att vårt samhälle kan konstruera olika normer och förutsättningar för könen. Kvinnor skulle eventuellt kunna uppmärksamma negativa uttalanden annorlunda än vad män gör, eller tvärtom. Dock anser vi inte att det finns några större belegg för att detta är något som gör att vi behöver vara oroliga över resultatets validitet. Att fler kvinnor har svarat på enkäten kan ha sin orsak i att socialt arbete är ett kvinnodominerande yrke (se avsnitt 2.1.2). Därför kan fördelningen av kön i vårt resultat vara en rättvis spegling av hur fördelningen ser ut på socionomprogrammet, och alltså inte vara någon överrepresentation.

Inom variabeln ålder kan vi se att en större majoritet befinner sig i åldrarna 20–29. Detta tror vi inte har någon större påverkan på resultatet utan vi anser att detta förmodligen liknar den fördelning som finns på utbildningen. När det gäller terminstillhörigheten så ser vi en jämnare fördelning där ungefär lika stor andel har svarat inom de olika terminerna. Om resultatet i stället visat på att exempelvis 80% av respondenterna studerar i termin 1 och endast 2% i termin 7 skulle det vara svårare att dra några generella slutsatser eftersom det skulle kunna vara ett för litet antal respondenter för de mindre grupperna.

7.2 Socionomstudenters attityder

Vad vi kan se i vårt resultat är att Lunds Universitets socionomstudenters till ytterst stor majoritet aldrig hört någon säga något nedsättande om HBTQ-personer, vilket vi tolkar som positiva attityder. Detta stämmer överens med vårt förväntade resultat. Gällande vårt antagande om det inte skulle vara någon större skillnad på attityderna mot icke-normativa sexualiteter i jämförelse med de mot icke-normativa könsidentiteter så stärks det av vårt resultat. Andelen som svarat att de aldrig hört nedsättande uttalanden är höga både när det gäller sexualiteter och könsidentiteter, och vi kan inte se någon påtaglig skillnad mellan dem då variationen är på några ytterst få procentenheter.

Socionomutbildningen har som syfte att förbereda yrkesutövare för att jobba med olika typer av klienter, där bland annat HBTQ-personer. Vi ser det därför inte som en stor chock att de som själv valt att i framtiden eventuellt jobba med sådana målgrupper faktiskt inte har negativa attityder mot dem. Dock visar resultatet att samtidigt att det förekommer negativa uttalanden om HBTQ-personer bland studenterna även om det är i en väldigt liten mån. De visas även förekomma oavsett om det är bland de första eller sista terminerna på programmet. Frågan är vad socionomutbildningen kan göra för att eliminera de negativa attityderna som existerar även bland de studenter som snart ska övergå till arbetslivet. Det är även något som krävs för att kunna upprätthålla de grundläggande värderingarna som krävs inom socialt arbete.

Om det existerar negativa attityder bland yrkesutövare inom socialt arbete så kan det medföra vissa risker för klienterna utifrån den teori som finns gällande attityder. Som nämnt tidigare kan attityder ses som fördomar eller placeringar av människor samt objekt på en positiv eller negativ skala (se avsnitt 3.1.1). Om en yrkesutövande socionom redan har placerat en klient på en negativ skala utifrån sina attityder gällande HBTQ-personer så kan det ge klienten sämre förutsättningar. Om socionomen redan har en negativ inställning så kan det finnas en risk för oförmåga att kunna göra arbetet objektivt. Vi kan även analysera detta med hjälp av aktör-observatörseffekten (se avsnitt 3.1.2). Om socionomen har fördomar gällande HBTQ-personer kan det då finnas en risk att aktör-observatörseffekten sker där yrkesutövaren skulle kunna basera att en klients problemsituation är på grund av dess HBTQ-identitet och därför bortser från andra möjliga förklaringar. Därför blir ännu viktigare att eliminera de negativa attityder som existerar hos de examinerande socionomstudenterna, även om de är väldigt få.

När det gäller HBTQ-attityderna inom terminerna så ser vi att det finns en viss variation. Dock går det inte att tyda några mönster där det sker ökning eller minskning vid vissa exakta terminer. Vad vi kan se vid jämförelse av attityderna som observerats under de senaste terminerna med de attityder som observerats någonsin är att det är färre som observerats negativa nu än tidigare. När vi exempelvis kollar bland de som går i termin 7 så kan vi se att de positiva attityderna mot homosexuella under den senaste terminen utgör en andel på 91,6%. När vi istället kollar på samma resultat fast som observerats någonsin är det istället en andel på 73,5%. Alltså ser vi att de positiva attityderna är högre under den senaste terminen i jämförelse med någonsin. Samma gäller även för attityderna mot bisexuella, transpersoner och annan könsidentitet. Resultatet kan därför tolkas visa på att socionomstudenternas attityder mot HBTQ-personer har förändrats under den tid som de gått på socionomprogrammet, samt att de positiva attityderna nu utgör en högre andel.

7.3 Socionomutbildningen i samband med attityderna

Vårt resultat visar alltså på att socionomstudenternas attityder ser annorlunda ut för den senaste terminen i jämförelse med hur de sett ut någonsin, alltså kan vi dra en slutsats om att attityderna har förändrats, åtminstone för de studenter som vid undersökningen gick i termin 7. För att kunna föra resonemang om att socionomutbildningen i sig har haft en påverkan på förändringen av attityderna hade vi dock behövt mer belegg i resultatet bland de attityder som observerats under den senaste terminen. Bland de resultaten kan vi inte se att det finns något tydligt positivt samband för de som går i de senare terminerna i jämförelse med de tidigare terminerna. Om socionomutbildningen haft en tydlig påverkan på studenternas attityder borde vi se en successiv ökning, istället ser vi en variation där exempelvis termin 4 har mer positiva attityder mot homosexuella än termin 7 (Tabell 4). Resultatet går därför emot våra antaganden om utbildningens påverkan.

För att kunna dra mer konkreta slutsatser om utbildningens påverkan på attityderna hade det blivit relevant att använda sig av direkta frågor gällande detta, exempelvis om respondenten upplever att utbildningen påverkat deras attityder. Dock blir det irrelevant i vår undersökning eftersom vi frågar om indirekta attityder, alltså skulle en sådan fråga ändå inte besvara på hur de som faktiskt yttrat uttalandena upplever utbildningen eftersom vi inte vet vem denna personen är. När det gäller skapandet av attityder mot HBTQ-personer kan det även vara många andra faktorer som spelar in. Exempel på sådana kan vara miljömässiga faktorer, tillgång till information om HBTQ eller om personen själv identifierar sig som

HBTQ eller inte. Alltså blir det problematiskt att utifrån vår undersökning kunna dra slutsatser om att utbildningen i sig påverkar eller inte och om det varit den enda faktorn som ligger bakom förändringen. Vi ser därför utifrån det ovan en begränsning gällande den aspekten i vår studie.

Vad vi dock kan säga utifrån vår undersökning är att vårt resultat inte styrker det antagandet vi gjorde. På så sätt liknar vårt resultat det resultat som Hayes och Varley (1965) fick i sin studie då de också försökte hitta ett samband med utbildningens (inom socialt arbete) påverkan men där resultatet inte kunde ge underlag för en sådan slutsats. Ytterligare forskning med kvalitativ ansats som bygger på en fördjupad förståelse av studenternas attityder skulle eventuellt kunna besvara denna frågan genom att beakta ett större perspektiv som också berör de andra potentiella faktorer som kan påverka förändringen av attityder.

Vårt antagande gällande socionomutbildningens påverkan baserades bland annat på teorin om social identitet (se avsnitt 3.1.3). Utifrån denna teori antog vi att socionomstudenters negativa attityder som existerar i början på utbildningen elimineras under utbildningens gång. Detta för att individerna märker att majoriteten av gruppen har positiva attityder och därför anpassar sina egna attityder föra att stämma överens med gruppen, och på så sätt kan stärka sin egen självkänsla. Som nämnt ovan finns det inga belägg i resultatet som styrker detta antagandet. En möjlighet är dock att denna process sker redan innan utbildningen börjar. Eftersom vår studie baseras på negativa uttalanden så kan studenterna varit försiktiga med hur de uttalar sig om HBTQ-personer redan när de börjat på socionomprogrammet. För att kunna undersöka detta krävs dock mer information kring hur socionomstudenternas attityder såg ut innan de ens sökte till utbildningen.

Vårt antagande baserades även på teorin om exponeringseffekten vid inläring av attityder (se avsnitt 3.1.4). Från den teorin antog vi att de socionomstudenter med negativa attityder exponeras för de positiva attityder som majoriteten har inom programmet och därför tillslut själva antar sådana attityder. Även här finns det inget resultat som kan styrka antaganden utan istället får alternativa faktorer undersökas.

7.4 Senmodernitet

I resultatet så har vi inte sett några särskilda samband som visar att utbildningens skulle ha någon slags inverkan på de generellt positiva attityderna. Vi tror istället att den era vi lever i kan vara högst bidragande till att man tycker som man gör på socionomprogrammet.

Senmoderniteten, den eran som vi lever i nu, innebär att vi har lämnat många gammalmodiga

tankemönster och åsikter om HBTQ-personer bakom oss, och således har den generella attityden blivit bättre (Stier 2016, s. 67). Samtidigt har man idag genom olika medieplattformar har möjligheten att uttrycka sig fritt när, hur och varsomhelst där olika personer och organisationer öppet står upp för HBTQ-personers rättigheter, vilket ytterligare bidrar till samhällets syn på HBTQ-personer (ibid., s. 55).

Detta är en faktor som skulle kunna förklara det resultat som vi fått fram i vår undersökning. Då vårt resultat visar på en väldigt hög tolerans hos socionomstudenter gentemot HBTQ-personer, och där det endast är en mindre del som har hört något säga nedsättande. Detta kan visas genom att jämföra det resultat som vi fick i vår studie med den kommunundersökning som gjordes av RFSL (Jonsson 2017). Detta då andelarna som aldrig observerat något nedsättande om HBTQ-personer bland socionomstudenter är högre än de generaliserade siffrorna för de olika kommunerna. Dock är det mycket annat som också kan påverka denna skillnaden. Exempelvis så bygger RFSL:s undersökning på uttalanden som observerats av alla i sin geografiska närhet medan vår studie begränsas till de som går i samma termin som respondenten. Alltså är det fler människor som kan ge avslag i deras undersökning än i vår.

Vi kunde även se i resultatet att attityderna gentemot transpersoner, cispersoner och personer med annan könsidentitet nästan var lika positiva som attityderna gentemot hetero-, bi-, och homosexuella. Detta innebär att vi på socionomprogrammet, genom positiv påverkan från andra människor i vår omgivning och media, helt sonika kan ha en större acceptans gentemot HBTQ-personer.

Stier menar att det sociala landskapet ser helt annorlunda ut för ett kvartssekel sen. Och om vi då skulle jämföra med vad man tyckte, och hur man pratade om HBTQ-personer då med nu, så kan man anta att det låter desto positivare och bättre idag. Hade vi då också genomfört samma enkätstudie för ett kvartssekel sen, så hade resultatet också med största sannolikhet sett helt annorlunda ut (Stier 2016, s. 25). Vi hade även kunnat vända på detta resonemang, och mena på att resultaten från en likadan undersökning hade sett helt annorlunda ut ett kvartssekel fram i tiden. Våra individuella identiteter utvecklas och förändras ständigt, både omedvetet men också för att vi vill vara involverade i vårt eget identitetsskapande, och genom influenser från vår kulturella och sociala omgivning formas vår identitet (ibid., s. 67). I och med denna vetenskap, så påverkas du som socionomstudent av vad andra socionomstudenter tycker och tänker. Har således din omgivning en generell positiv attityd gentemot HBTQ-personer, är det då möjligt att du också har, eller kommer att få, det också.

Om vi även jämför vårt resultat med den amerikanska studien av Swank och Raiz från 2010 (se avsnitt 2.1.2), så kan vi sammantaget utläsa att vi har fått ett mer positivt resultat gällande attityder gentemot HBTQ-personer i vår studie. Vi anser därför att det är ett ytterligare bevis som påvisar betydelsen av senmodernitetens inverkan. Det räcker med att jämföra sättet frågorna i den nämnda undersökningen är formulerade för att förstå att den inte är gjord i dag. Där frågor som handlar om huruvida man anser att "lesbiska kan vara en del av samhället" eller om "homosexuella är äckliga" med mera är en del av enkäten. Hade vi genomfört en sådan studie hade den, med dagens värderingar, uppfattats som förlegad och inaktuell. Resultatet av en sådan studie hade antagligen visat ett än mer homogent positivt resultat, vilket då hade gett oss en ännu mindre spridning av svar och således ett svårjobb resultat.

8. Avslutande diskussion

Med vår studie så har vi försökt att ta reda på hur socionomstudenters attityder ser ut gentemot HBTQ-personer, samt om det finns något samband mellan attityderna och vilken termin som de studerar på och huruvida attityderna förändras.

Resultatet har visat att en stor majoritet aldrig har observerat negativa uttalanden om HBTQ-personer, men att det ändå har inträffats några gånger. Därför drar vi slutsatsen om att socionomstudenterna på Lunds Universitet generellt har positiva attityder mot HBTQ-personer. Vad vi kan se är även en skillnad i de attityder som observerats under senaste terminen och de som observerats någonsin. Alltså kan vi även dra en slutsats om att socionomstudenternas attityder har förändrats över tid. Genom vår studie har vi dock inte kunnat se något tydligt positivt eller negativt samband gällande attityderna och terminstillhörigheten. Vi har därför inga tydliga tecken på att det skulle vara så att socionomprogrammet i sig som påverkar socionomstudenternas attityder, varken positivt eller negativt. Därför kan vi inte dra någon ytterligare slutsats om detta. Vi tror snarare att det är dagens samhälle och den tiden vi lever i nu, med de rådande diskurser som existerar, som påverkar vad och hur vi tycker gällande HBTQ-personer nu i jämförelse med tidigare år. Vårt förväntade resultat stämmer till viss del överens med det resultat som faktiskt blev, men där vi inte såg något positivt samband mellan antalet terminer som man har studerat och ens attityder.

Vi använde oss av en undersökning gjord av RFSL som vi modifierade genom att lägga till och ändra på några av frågorna. Undersökningen användes för att mäta attityder, och med hjälp av att ändra den ansåg vi att den fångade upp en större del av det problemområde vi ville undersöka. Då undersökningen gjordes av den tidigare nämnda organisationen bedömde vi därför att det tillvägagångsättet hade en hög tillförlitlighet. Det skulle eventuellt kunna finnas en partiskhet då organisationen är inriktad inom ämnet HBTQ, dock anser vi inte det som en större risk eftersom det även var i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting. Eftersom attityder även är något som är väldigt komplext att mäta så ansåg vi det mer logiskt att använda en tidigare metod för att mäta detta än att formulera vår egen. Det skulle istället vara mycket mer tidskrävande och ansågs därför inte som genomförbart på grund av uppsatsens tidsbegränsning.

Då vi misstänkte att de som väljer att studera på socionomprogrammet borde ha generellt positiva attityder mot HBTQ-personer, så hade vi en viss aning om hur resultatet skulle se ut. Vi skulle därför uppmuntra andra till att genomföra vår undersökning på andra

urvalsgrupper. Det hade varit intressant att se hur det ser ut och skiljer sig mellan studenter från socionomprogrammet och exempelvis studenter inom andra inriktningar som juristprogrammet eller studenter på Lunds Tekniska Högskola. Detta för att kunna se om den stora andel positiva attityder hos socionomprogrammet beror typen av studenter som väljer utbildningen. Det hade även varit intressant att genomföra studien på en mer storskalig nivå, för att jämföra och se hur representativt vårt urval är för den generella svenska populationen.

En stor anledning till varför vi valde att genomföra just denna studien var för att ta reda på hur attityderna om HBTQ-personer ser ut hos våra framtida socialsekreterare och kuratorer. Detta eftersom de i framtiden bland annat kommer att jobba med denna målgruppens olika utmaningar och svårigheter, där klienter i dessa situationer förtjänar och har rätt till ett objektiva, likvärdigt och fördomsfritt bemötande.

Referenser

- Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber.
- Edling, Christofer & Hedström, Peter (2003). *Kvantitativa metoder - Grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.
- Hayes, Dorothy D., & Varley, Barbara K. (1965). Impact of social work education on students' values. *Social Work*, 10 (3), s. 40–46.
- Hess (2008). Values and ethics. I: Mallon, Gerald P. (red.). *Social work practice with lesbian, gay, bisexual, and transgender people*. 3 uppl. London: Taylor & Francis Ltd.
- HSLF-FS 2020:12. *Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m.* Stockholm: Folkhälsomyndigheten.
- Jonsson, Lars (2015). *RFSL:s kommunundersökning 2015*. Stockholm: RFSL.
- Karlsson, Lars (2017). *Psykologins grunder*. 6 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Kerpner, Joachim & Schau, Oscar (2020). Gymnasieskolor ska gå över till distansundervisning. [<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/mR44yl/gymnasieskolor-ska-ga-over-till-distansundervisning>]. Hämtat: 2020-05-20.
- Knutagård, Marcus (2016). Socialt arbete i praktik, forskning och utbildning. I: Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Sunesson, Sune & Knutagård, Marcus (red.). *Socialt arbete: en grundbok*. 3., [rev. och utök.] utg. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lind, Rolf (2014). *Vidga vetandet: en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Mallon, Gerald P. (2008). Knowledge for practice with LGBT people. I: Mallon, Gerald P. (red.). *Social work practice with lesbian, gay, bisexual, and transgender people*. 3 uppl. London: Taylor & Francis Ltd.
- Nygren, Lennart (2016). Socialt arbete i praktik, forskning och utbildning. I: Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Sunesson, Sune & Knutagård, Marcus (red.). *Socialt arbete: en grundbok*. 3., [rev. och utök.] utg. Stockholm: Natur & Kultur.
- RFSL (2019). *Begreppsordlista*. [<https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/>]. Hämtat: 2020-05-20.
- Severin, Jacob (2014). *Tid för tolerans: en studie om vad skolelever i Sverige tycker om varandra och om samhället*. Stockholm: Forum för levande historia.
- SFSS 2003:460. *Lagen om etikprövning av forskning som avser människor*.

- Shelton, Jama (2008). Practice with LGBT youth. I: Mallon, Gerald P. (red.). *Social work practice with lesbian, gay, bisexual, and transgender people*. 3 uppl. London: Taylor & Francis Ltd.
- Stier, Jonas (2012). *(Van)modernitet och identitet: att förstå sig själv i det samtida samhället*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Swank, Eric & Raiz, Lisa (2010). Attitudes Toward Gays and Lesbians Among Undergraduate Social Work Students, *Affilia*, 25 (1), s. 19–29.
- Wahl, Alice & Jonsson, Lars (2017). *Kartläggning av nationella undersökningar gällande homofobi, bifobi och transfobi, samt identifiering av andra länders nationella mål och uppföljningssystem för hbtq-personers rättigheter*. Stockholm: RFSL.
- Wenneberg, Søren Barlebo (2010). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 2 uppl. Malmö: Liber.
- Worthen, Meredith G. F. (2012). Understanding College Student Attitudes toward LGBT Individuals, *Sociological Focus*, 45 (4), s. 285–305.

Bilaga 1: Enkät

Undersökning om HBTQ-attityder bland socionomstudenter

I undersökningen använder vi begrepp gällande sexualitet och könsidentitet. Om du är osäker på definitioner för begreppen kan du läsa mer om dem på RFSL's hemsida ([\[länk\]](#)).

Dina svar kommer endast användas till vår C-uppsats, när den är färdigställd kommer du att ha möjlighet att ta del av den.

1. Vilket kön identifierar du dig som?

- Kvinna
- Man
- Icke-binär
- Annat

2. Vad är din ålder?

3. Vilken termin på socionomprogrammet studerar du?

- Termin 1
- Termin 2
- Termin 3
- Termin 4
- Termin 5
- Termin 6
- Termin 7

4. Hur ofta har du under den senaste terminen hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen är...

	Aldrig	Någon enstaka gång	Flera gånger	Många gånger
Heterosexuell	☐	☐	☐	☐
Bisexuell	☐	☐	☐	☐
Homosexuell	☐	☐	☐	☐

5. Hur ofta har du någonsin hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen är...

	Aldrig	Någon enstaka gång	Flera gånger	Många gånger
Heterosexuell	☐	☐	☐	☐
Bisexuell	☐	☐	☐	☐
Homosexuell	☐	☐	☐	☐

6. Hur ofta har du under den senaste terminen hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen identifierar sig som...

	Aldrig	Någon enstaka gång	Flera gånger	Många gånger
Cisperson	☐	☐	☐	☐
Transperson	☐	☐	☐	☐
Annan könsidentitet	☐	☐	☐	☐

7. Hur ofta har du någonsin hört någon kursare i din termin säga något nedsättande om någon på grund av att personen identifierar sig som...

	Aldrig	Någon enstaka gång	Flera gånger	Många gånger
Cisperson	☐	☐	☐	☐
Transperson	☐	☐	☐	☐
Annan könsidentitet	☐	☐	☐	☐

Tack för att du deltog i vår undersökning. Du är välkommen att höra av dig till oss genom [\[e-postadress\]](#) eller [\[e-postadress\]](#) vid frågor.

Bilaga 2: Informationstext

Hej!

Vi är två socionomstudenter från Lunds Universitet som just nu arbetar med vår kandidatuppsats. Vi vill undersöka hur socionomstudenternas attityder ser ut gentemot hbtq-personer, och vi skulle verkligen uppskatta om Ni tog er tid att svara på denna enkät som tar ungefär 3 minuter, tack på förhand!

Enkäten är anonym, och dina svar kommer att behandlas konfidentiellt och endast användas i uppsatsens syfte.

Ni hittar enkäten här: [\[enkätlänk\]](#)

Om ni har några som helst frågor eller funderingar så är det bara att höra av sig till någon av mejladresserna nedan!

[\[e-postadress\]](#)

[\[e-postadress\]](#)

Hälsningar

Hannes Björck & Patrik Schagerström